

tőt küld Székely és Társa ortopéd-cipőkészítők, Budapest, Muzcum-körút 9.

x **Valódi Jaeger** alsóneműek, teveször-takarók főraktára Jaeger Tanár Társulatánál IV., Deák-utca 1. (Angol királyné-szálló).

Amerikai levél.

— Október 6. Amerikában. — Indiánok szövetsége. — Allami házasságközvetítés. —

— Saját tudósítónktól. —

Newyork, október 10.

Az amerikai magyarok a messze idegenben is megőrzik régi hazájuk iránt táplált szeretetüket, amelyet leginkább a hazafias ünnepélyek kegyeletes megtartásával juttatnak kifejezésre. Érdekes azonban, hogy a kegyelet megnyilvánításában is az idegen földön elsajátított praktikus gondolkodásmód nyilvánul meg náluk és így az aradi vértanúk emlékét, az október 6-iki gyásznapot, mely péntekre — tehát munkanapra esett az idén, — az amerikai magyarok, mintha csak összebeszéltek volna, az egymástól távol eső tartományokban is mind vasárnap, október 8-án ünnepelték meg. Nagyonbezábasu ünnepségek voltak: Trentonban, a Paderatz-Hallban, Ashtebulában, az Italian-Hallban, Lorainban, a Kocsiscsák-Hallban, Whitsettben, Homesteadban, a Tam-Hallban és Beaverfallsban a ref. templomban. A műsorral egybekötött gyászünnepélyek az említett helyeken nagy számú közönség jelenlétében, lelkesült hangulatban folytak le és befejezésüknél mincennél felhangzottak a «Himnusz» és «Szózat» dallamai, melyeket az ünneplők meghatottan, könyező szemekkel énekelték, mintha lelkük mélyén a honvágy zokogása rezgett volna át.

*

Rendkívül érdekes és nagyjelentőségű gyűlésnek volt színhelye csütörtökön Ohio állam székvárosa, Columbus, ahol az állami egyetem csarnokaiban tanácskozássra jöttek össze az összes indián törzsek képviselői. Ez volt a rézbőrűek első közös értekezlete mindeddig Amerikában s az indiánok ez alkalommal egyetlen törzsszé szerveződtek, amennyiben megalakították az Amerikai Indiánok Szövetségét. A szövetségnek az a célja, hogy munkálkodjon az indián fajhoz tartozó népek sorsának könnyítésén, a kultúra terjesztésén s általában az indiánok érdekeit ápolja. Természetesen az indiánok eme tanácskozásán nyoma sem volt az ősi viseletnek, a tolldiszkeknek, a harciasra bemázolt arcoknak, a hagyományos thoma-hawknak, ellenben a nevelés terén nagy érdemeket szerzett tanárok, lelkészek, orvosok és írók képviselték itt törzseiket, telivér indiánok ugyan, de a fehér ember divatos öltözékében.

Az indián faj jövődjére rendkívül nagy hatással lesz ez a columbusi értekeztetés. A delegátusok lépéseket tettek abban az irányban, hogy az egyes törzsfőnökök közreműködésével eljussanak minden egyes tagjához az indián fajnak, s megértessék azokkal törekvéseiknek nemes szándékát. Kimondotta a nagygyűlés, hogy a megalakított szövetségbe csakis olyanokat vesznek fel rendes tag gyanánt, akik minden kétséget kizárólag eredeti amerikai indián vérből származnak. A végrehajtóbizottság elnöke Charles E. Daganette lett, aki a peoria-törzsből származik; s akit amerikaszerző az indián faj Mózésének tartanak. Tanulmányait a Carlisle-egyetemen végezte s azután visszatért népéhez a pusztákba. A kóbor élet azonban nem elégitette ki becsvágyát s kormányzólagalathoz lépett. Ő egyengette az utat ahhoz, hogy a művelt indiánok előtt megnyíljanak az érvényesülés ajtajai bármelyik foglalkozás terén is. Egy másik nevezetes delegátus dr. Montzuma, a geronimo-törzsből, a harcos főnökök legutolsója, aki egyike jelenleg az ország legelső sebészeinek. Ott volt még Carter oklahomai képviselő, choctaw-törzsbeli telivér indián s az indián írók, tanárok, lelkészek, mérnökök legjelesebbjei.

*

Miss Maud Braby-nak, egy praktikus amerikai hölgynek támadt az az ötlete, hogy az állam kezébe vehetné a házasságközvetítés ügyét. A Modern házasság című könyvében veti föl az eszmét, amely könyv a férfi és nő szociális szerepét tárgyalja figyelemreméltó tárgyilagossággal. Miss Braby azokból az ismert statisztikai adatokból indul ki, melyek szerint mindenütt jelentékenyen több a nő, mint a férfi s a házasságok száma főleg a nehéz megélhetési viszonyok miatt állandóan csökken. Azt ajánlja, hogy az állam tartson fenn egy házasságközvetítő-intézetet, melynek az lenne legfőbb feladata, hogy a középosztály egyedülálló ezer meg ezer férfiát és nőjét közelebb hozza egymáshoz, megismertesse egymással, amire nem igen akad módjuk nagy elfoglaltságuk miatt. A középosztály hölgyei közül számtalan fiatal leány csak azért nem juthat főkötő alá, mert természetellenes, sivár életében nem is találkozik férfiakkal. Az állami házasságközvetítő intézetnek módjában állana ezeken a bajokon segíteni, nem rideg, üzletszerű közbenjárással, tárgyalásokkal, hanem diszkrétebben és izlésesebben. Így például egy klubot alakítana, amely a szociális érintkezést lehetővé tenné azok között, akik másképp nem jutnak társaságba. A klubban összejöveteleket, hangversenyeket, mulatságokat, kirándulást rendezhetnének, ahol tisztán szűfélé módja lenne mindenkinek arra, hogy megtalálja a hozzáillő párt. Az intézet még vidéki fiókokat is létesíthetne s az egész országot behálózhatná. Valószínű, hogy szép sikert érne el, mert hiszen az is bizonyos, hogy számtalan olyan fiatal ember van, aki vagyoni viszonyai alapján bátran megnősülhetne, ha megfelelő leányt találna. Azonban igen sokszor az ő környezetében nem talál s az eredmény gyakran egy-egy szerencsétlen házasság lesz, amely aztán végzetes hatással lehet mindkét házastársra. A házasságot így talán valamivel ismét komolyabban kezdenék venni manapság is, mint régente, amikor a házasság igen sok népnél vallási kötelességszámba ment. A mohamedánoknál még ma is az. Egyiptomban is megvetik az agglégényt, s a kínaiak nagy szerencsétlenségnek tartják, ha egy fiatal ember nősülés előtt meghalt. Az indusok nem is veszik emberszámba azt, aki nem nősül meg.

Az edelényi rablógyilkosság.

Regula ismét visszavonta vallomását.

— Saját tudósítónktól. —

Miskolc, okt. 27.

Már negyedik napja tárgyalja a miskolci törvényszék, mint esküdtszék az edelényi hármast rablógyilkos, Regula Ede bűnügyét, aki a mai tárgyaláson ismét meglepetéssel szolgált. Védőjéhez intézett utasításában ugyanis kijelentette, hogy eddigi vallomásai közül egyik sem tartalmazza a tiszta igazságot. Regula most már csak Kovács Antal vádolja bűnrészességgel, ellenben Zöldit és Ruffót ártatlanoknak mondja. Ezen utasítás folytán a védő a bizonyítás kiegészítését kérte, amit a vád képviselője ellenezett. Az egész délelőtt ennek a kérdésnek a tárgyalásával telt el, végre az elnök kijelentette, hogy délután hirdeti ki a bíróság határozatát arra nézve, hogy a bizonyítás kiegészítése elrendeltessék-e.

A tegnap délutáni és a mai tárgyalásról részletes tudósításunk a következő:

A tegnap délutáni tárgyaláson Schoffer Tóbiás, Czeislerék tőzomszédja volt az első tanu, aki azt vallja, hogy a gyilkosság éjszakáján tempa zuhanást hallott, de nem gondolt semmi rosszra. Akkor éjjel egy zsidó koldus halt nála, akit reggel megkérdezett, hogy nem hallott-e valamit, amire az azt felelte, hogy borzalmas, éles sikoltást hallott. Az elnök elrendeli, hogy az öreg koldust sürgönyileg idézzék be. A tanu ezután még igazolja, hogy Regula naponta megjelent a kocsmában.

A tanu megeskütése után következett a koronatanu, Zöldi István, akit Regula legutolsó vallomásában a gyilkosság elkövetésével megvádolt. Zöldi, aki most a 12-es huszároknál szolgál, hatalmas szál

legény, feszes állásban tisztelőleg a törvényszék előtt és katonás válaszokat ad:

Elnök: Jól vigyázzon Zöldi minden szóra, mert maga a legfontosabb tanu. Regula azt mondja, hogy Czeislerékát Kovács Antal és maga gyilkolták meg.

Tanu: Nem tudok felőle semmit.

Elnök: Bizalmas volt maguk között a viszony?

Tanu: Alig láttam. Nagyon magasan hordta mindig az örrát. Amit a gyilkosságról velem kapcsolatosan állít, az tiszta hazugság. Nekem nem volt pénzre szükségem. Miért gyilkoltam volna? Az apámnak van sok pénze s ha már arra szántam volna magam, hogy gyilkosság után szerezzek pénzt, nem ő nekí gyilkoltam volna.

Ez az őszinteség hangos derültséget okozott.

A tanu ezután megnevez hat embert, akik igazolni tudják, hogy a kérdéses éjszakán velük volt egészen reggelig.

Regula főtartja a vallomását, amire az elnök szembesíti vele Zöldit. A szembesítésnek frapáns hatása volt. Zöldi szembenállva Regulával, összezsapta a bokáit, keményen a szemébe nézett és ezeket mondotta:

— Te iparosember voltál, nagyobb ur, mint én, de én a sáros csizmámat se töröltem volna beléd. Amit én rólam mondtál, az mind hazugság.

Ezután Vanyó Pált hallgatják ki, aki igazolja Zöldi alibijét. Egyszerre felemelkedik Regula és arra kéri az elnököt, engedje meg, hogy beszélhessen a védőjével. Az elnök szünetet ad, a teremben óriási izgatottság támad, mert mindenki azt hiszi, hogy Regula töredelmes vallomást akar tenni. Félórai szünet után folytatják a tárgyalást, két tanu igazolja Zöldi alibijét, majd Molnár Jánosné, az első, aki hajnalban a kocsmában kopogtatott, elmondja a gyilkosság felfedezésének részleteit. Jusker Aurél keraskodó lényegtelen vallomása után elnök a tárgyalás folytatását péntekre halasztja.

A mai tárgyalás.

A mai tárgyalást Geöcze Bertalan elnök délelőtt fél 10 órakor nyitotta meg.

(Regula újabb vallomása.)

A védő a tárgyalás megkezdése előtt a következőket mondotta: Tegnapi este a tárgyalás folyamán a vádlott felfüggeszteni kérte a tárgyalást, hogy velem beszélgethessem. Ezen beszélgetés nyomán, valamint az utána következő vele való érintkezésem, valamint ma reggeli beszélgetésünk után olyan tényállást adott tudomásomra és olyan tényállás előadásával bizott meg, amelyet nekem most már ügyvédi kötelességem vele szemben is előadni. Utasítást adott nekem és én a magam lelkiismeretének megnyugtattása végett és a magam felelősségének megállapítása szempontjából írásban kértem ezt tőle. Az utasítás így szól (olvassa):

Nagyságos képviselő ur! Egyik vallomásom sem tartalmazza a tiszta igazságot. Zöldi vallomása alatt megbántam, hogy ártatlan embert gyanúsítottam. Zöldi és Ruffo nem bűnösök, de Kovács igen. Tessék ezt közölni és megmondani a tárgyaláson. Tisztelettel ifj. Regula Ede.

A védő ezért kéri az elnököt, hogy erre vonatkozólag a vádlott álláspontját kérdezze meg és állapítsa meg, hogy ezen ügyvédi utasítás megfelelő-e a valóságnak.

Bulyovszky főügyész-helyettes kijelenti, hogy a tárgyalás tegnapi felfüggesztése ellen azért nem emelt szót, mert azt hitte, hogy a vádlott a bizonyítékok gulya alatt teljes beismerésben lesz. Ha ez történt volna, teljesen megnyugodott volna, hogy az elnök a védelemnek ilyen hosszú ideig tartó tanácskozást engedett meg a védővel. Indítványozza, hogy folytassák a tanukihallgatásokat.

Elnök (Regulához): Hallotta a képviselő ur előterjesztését?

Regula: Igen!

— Mondja el, hogy megfelelő-e ez a valóságnak és mit kíván különben még megvallani.

— Ártatlan embert nem akarok beletolni a dolgba, de azt sem akarom, hogy teljesen engem terheljen a bűnügy s ha más is bűnös, az elszabaduljon. Miután most már a szavahihetőségem kétségbe van vonva, további adatokkal csak akkor fogok szolgálhatni, ha már a tanuvallomások után minden meg lesz állapítva.

— Egy ilyen részletes visszavonása a vallomásnak, meglepi az embert, Regula, és ezért felhívom, hogy miután teljesen tájékozatlanok vagyunk és miután azt a három gyanúsítottat rehabilitálni kell, tegyen teljes és töredelmes vallomást.

Regula: Addig, amíg nincsen megállapítva, nem tehetem, mert szavahihetőségem kétségbe van vonva.

Elnök: Mi majd meg fogjuk állapítani, hogy mi a valóság és a valótlanság szavaiban. A töredelmes beismerés jótékonyan hat mindenkire, a saját lelkére is és mindenki másra is. Előbb a

saját lelkiismeretével kell harmóniába jönnie, az Istennel kell kibékülnie és azután az emberek talán könyörületesebbek lesznek, ha maga fölött ítélnek. (A vádlott hangosan zokogni kezd.) Szálljon magába, Regula és ha bünt követett el, vallja be. Ne vádoljon másta gyilkossággal. Becsületét, szabadságát, életét akarni elvenni valakitől, valótlán váddal, az egyértelmű a gyilkossággal. (A vádlott tovább is hangosan sir.)

Elnök (folytatja): Az őszinte vallomás által mindjárt könnyít a lelkén. Minél nagyobb bünt követett el, valaki, annál nagyobb szüksége van arra. Lásza, azért, hogy Zöldi és Rukfót nem vádolja, még mindig megmarad Kovács elleni vádja.

Regula: Nem vádolom őt ártatlanul.

Elnök: Hát mondja el, hogyan áll a dolog, mert én most nem látok bele.

A vádlott az előbbi indokok alapján megtagadja a vallomást, mire elrendelik a további tanúhallgatásokat.

A védő indítványozza, hogy a bűnjelként itt fekvő balták közül kettőt kapcsolják ki, az első és negyedik számú baltát pedig vegyék bakteriológiai uton vizsgálattásk meg, hogy van-e rajta vér és micsoda vér, továbbá található-e bármiféle hajszál rajtuk, vagy más emberi testrészt maradványa. Másodszor állapítsák meg azon négy darab ruháról, amelyek Kovács Antal ruhái, hogy hol és merre fekszenek azokon vérvonások, vizsgálattásk meg a 36-os gallér, amelyről kétségtelen, hogy nem a vádlott viselte, mert az ő nyakára olyan szűk gallér fel nem megy. Farkasné, az egyik koronatanu maga igazolja, hogy Kovácsnak egy gallérja elveszett, csak éppen azt nem akarja elismerni, hogy ez az a gallér. Továbbá rendeljék el a bizonyítás kiegészítését arra vonatkozólag, hogy a vádlott ruhája és fehérneműi megvizsgálattáskanak. Kéri a bizonyítás kiegészítését végett több tanúnak kihallgatását arra vonatkozólag is, hogy Kovács Antal és Regula Ede, kik mindig jó barátságban voltak, igen gyakran együtt jártak Czeislerekhez a kocsmába. Amennyiben indítványai bármelyike ezen a főtárgyaláson 24 órai megszakítással nem volna eszközölhető, kénytelen volna indítványozni a főtárgyalás elhalasztását. Együttal kéri mérlegelés tárgyává tenni Kovács letartóztatásának kérdését.

Ügyész kijelenti, hogy tekintettel arra, hogy a vádlott folytonosan változtatja vallomásait, mindig mást terhel, nem tartja helyesnek Kovács letartóztatását és miután a már beidézett tanúk a fölmerült összes körülményekre vonatkozólag meg tudják adni a fölvilágosításokat, nyugodt lelkiismerettel meri Regula Edét a mostani tárgyalás befejezésével az esküdtek elé állítani. Határozottan ellenzi a védő indítványainak elfogadását.

A védő újból szólásra emelkedik és hosszú előterjesztéseket tesz a bizonyítás kiegészítése végett. Hivatkozik a többi között arra, hogy tudomása szerint az a már régóta keresett bőrszény, mely a meggyilkolt Czeisler tulajdonát képezte, Czeisler Ferencnél Gyagyátorban van.

A bíróság ezután tanácskozássra vonult vissza védő indítványai fölött.

A bíróság rövid tanácskozás után abban állapodott meg, hogy tekintettel arra, hogy az indítványok alapos megfontolást igényelnek, továbbra is együtt marad tanácskozni és a tárgyalást délután fél 4 órára elhalasztják.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A drágaság.

— Vita a védekezésről — A pénzügyi bizottság ülése. —

Budapest, október 27.

A drágaság ügyében kezdett akciója a tanácsnak, mielőtt egyáltalán történt volna valami, igen nagy kavardást kelte. A fogyasztók szívesre érdeke megütközött a közvetítők érdekével s emiatt a tanács terveinek végrehajtása egyelőre elhalasztódott. Az ellentétek kiegyenlítése végett a polgármester ma a pénzügyi bizottság elé vitte az ügyet, amely ma már a helyes utra terelődött s remélhetőleg, a megkezdett akció sikeresen végződik. A mai ülésről tudósításunk ez:

A pénzügyi bizottság ma délelőtt Vaszilievits János dr. alpolgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen tárgyalás alá vette azokat az előterjesztéseket, amelyeket a közlelmzési ügyosztály a drágaság enyhítése czéljából és bizonyos élelmiszereknek hatósági kezelésben való árusítása ügyé-

ben tett. A tárgyalás megkezdése előtt Bárczy István dr. polgármester szólalt fel azért, hogy előzetes nyilatkozatot tegyen, mert az a czélja, hogy az ügy tárgyalását visszatereljék abba a mederbe, amelyből az megindult. Azzal kezdte, hogy a drágasági akció már tavaly indult meg és akkoriban elhatározták, hogy sürgősen foglalkozni fognak ezzel a kérdéssel, mert a főváros érdekeinek legfontosabb részei fűződnek ahhoz, hogy a közlelmzés terén egészséges helyzetet teremtsünk. Akkor több ízben Vázsonyi Vilmos bizottsági taggal tárgyalt, akinek szintén az volt a nézete, hogy sürgősen kell tenni valamit a fogyasztók közönség érdekében. A drágaság enyhítése és a közlelmzés szanálása igen nehéz dolog, mert hiszen a fő hatóeszközök nincsenek a főváros kezében. A vámpolitika és a vasúti tarifa nálunk csak agrárérdekeket szolgál a városi polgárság rovására, pedig amíg ez így lesz, nem érhetünk el gyökeres eredményt. Ezért a városi polgárságnak öntudatra kell ébrednie és a kormányzatot más elhatározásra bírni.

Biró Henrik: Ez a kormánypárti képviselőnek volna a feladatuk. (Ellenmondás.)

Márkus Miksa: Ez nem pártpolitika!

Hüvös József: Ne keverjünk politikát ebbe a kérdésbe.

Biró Henrik: De igenis, ez politikai kérdés.

Bárczy István dr.: Ez nem pártpolitika, hanem egy nemesebb városi politika, amely nem a mezőgazdasági érdekek ellen szól, hanem azt akarja elérni, hogy állandóan ne csak a mezőgazdasági érdekeket szolgálja a kormányzat, hanem a városi polgárság érdekeit is. A második fontos érdek a kérdés rendezésében az élelmiszernagykereskedésnek a szervezése. Nem akar itt részletekbe bocsátkozni, csak azt jegyzi meg, hogy ennek a kérdésnek a megoldása is igen nehéz és nagy megfontolást igényel már csak azért is, mert nem tud a város elég teret adni az élelmiszernagykereskedés megfelelő kiterjedésére. Mindenesetre a városnak kell a kezébe venni a kezdeményező intézkedéseket. Az előzetes megbeszélések czéljából szeptember 20-ára kerületközi bizalmas értekezletet hívott össze, amely nem volt titkos, de nem is volt nyilvános; mert a dolog természetéből kifolyólag nem akarta, hogy az eszmék kicserélésével a nyilvánosság foglalkozzék. Folkusházy Lajos tanácsos ott előadta a közlelmzés javítására irányuló terveit. Igy különösen szó volt a vásárcsarnoki intézmény fejlesztéséről, az élelmiszernagykereskedés központosításáról, szervezéséről, a vágóhidak reorganizációjáról és egy élelmiszertársaság létesítéséről.

Mint hogy pedig ez évekig tartó munka és momentán intézkedésekkel is enyhíteni akarja a helyzetet, ezért nyolcz nappal később újabb értekezletre jöttek össze s akkor Folkusházy tanácsos ismertette a kicsinyben való előadásra vonatkozó terveit. Csak a főelveket közölte a bizottsággal, amelyek abban csucosodtak ki, hogy nagyban kíván vásárolni burgonyát, babot, zsírt, szalonnát és kolbászarut és azt kicsinyben árusítsa a város. Akkor még nem volt szó sem husról, sem rizsről, sem árúbódékról. Az értekezlet résztvevői majdnem mind hozzászóltak a kérdéshez és a terv ellen észrevétel nem is igen merült fel, sőt voltak, akik igen helyeselték a tervet és azt, hogy a főváros nagyban vásároljon és kicsinyben adjon el. Szerinte az első hiba ott történt, hogy az értekezleten a tanácsos nem állította a kérdést világosan úgy oda, hogy amennyiben az eszme tetszik, a tanácsos már másnap hozzá foghat annak megvalósításához. Az ügy sürgősségére való tekintettel a tanácsos a törvényes fórumok elkerülésével a tanácstól kért felhatalmazást, hogy bódékat állíthasson fel és élelmiszereket nagyban vásárolhasson. Abban a hiszemben, hogy ez általános helyesléssel fog találkozni, a tanács a tanácsos előterjesztését elfogadta. Október 13-ára harmadik értekezletet hívtak egybe. Itt Folkusházy már részletkérdésekre is nyilatkozott. Ekkor azután Vázsonyi Vilmos helytelennek találta azt az eljárást, hogy bódékat létesítettek és főképpen helytelenítette, hogy a város élelmiszereknek kicsinyben való előadásával foglalkozik. Ezt az értekezletet egy negyedik értekezlet követte, amelyen a tanácsos ismertette a kalkulációkat és ekkor még inkább megerősödött a bizottságnak az a nézete, hogy a kérdést ilymódon megoldani nem lehet. Ezt látva, a polgármester a javaslatot a saját intenciójából levette a közgyűlés napirendjéről. Közbejött azután egy kerületközi értekezlet, melyen szintén bejelentette, hogy a főváros tanácsa ezt a javaslatot a közgyűlés napirendjéről le fogja venni, mert helyesnek tartja, hogy az előzőleg a pénzügyi bizottság elé kerüljön. Így került a tárgy ide. A polgármester eleinte nem foglalt el álláspontot ebben a kérdésben, hanem csak nézeteket hallgatott meg. Később úgy látta, hogy az ügyosztály javaslata annyiban megállhat, hogy tényleg képesek leszünk a polgárságnak olcsóbban adni egyes élelmiszereket. Természetesen arról még nem győződhetett meg, hogy a számítások helyesek-e, garanciát

sem vállal érték. De mindenesetre érdemesnek tartja a javaslatot arra, hogy azzal behatóan foglalkozzanak és megállapítsák, minő mértékben és minő keretben intézkedjék a város. Mint hogy pedig most nem dönthetnek, leghelyesebb, ha ezt a fontos kérdést minden személyi és mellétekintetektől menten, objektíve tárgyalják, mert kétségtelen, hogy a hatóságot előterjesztése megtételében a legmesszebbmenő jóhiszeműség vezette. Arra kéri a bizottságot, hogy ennek az ügynek tárgyalására a pénzügyi és közlelmzési-bizottság tagjaiból vegyes bizottságot küldjenek ki.

A polgármester után Vázsonyi Vilmos dr. szólalt fel. Mindenekelőtt köszönetet mond a polgármesternek, hogy hűen ismertette az ügy előzményeit mert vannak egyesek, akik konokul ragaszkodtak azokhoz a valótlán hírekhez, hogy ő hozzájárul ahhoz is, hogy a város élelmiszert kicsinyben árusítson. Ezzel szemben a tény az, hogy a terv ellen a legnagyobb szenvedéllyel foglalt állást. Akár népszerű valami, akár nem, a közélet emberének a meggyőződését kell követnie, ha mindjárt az álnépszerűség rovására is. Ez volt az álláspontja az adóemelés kérdésénél is, amely nem volt népszerű, de döntő jelentőségű volt a fővárosra nézve. Most pedig a nyilvánosság előtt három dolgot akar kijelenteni. Az első az, hogy igenis helyeselte az élelmiszer felhozatalának szervezését, mert szerinte minél több élelmiszert hoznak ide fel, annál nagyobb lesz a kínálat és kereslet közötti árcsökkenés. A második az, hogy szerinte a vetemények kertészetét a városnak fejleszteni kell, mert hogy ha virágot tudunk tenyészteni, konyhakertészetet is tudunk fejleszteni. A harmadik, amit kijelenteni kíván az, hogy kapcsolatot akar létesíttetni a kincstári, alapítványi és koronauradalmak és a főváros, illetve a városok között, mert ezeket az uradalmakat nem a kivétel czéljaira, vagy mintagazdaságok czéljaira kell felhasználni, hanem a gyakorlati életnek megfelelően. Ők a városból kicsinyes intézkedések helyett többet, sokkal többet várjak. Még az a vád is érte őt, hogy az élelmiszertársaságokat támogatja. Az élelmzési ügyosztály javaslata már eddig is sokat értett, mert alkalmat adott annak a hírnek a terjesztésére, hogy a drágaságnak nem az agrárizmus, hanem a közvetítő kereskedelem az oka annak a hírnek a terjesztésére, hogy a városi kisszatócs, kofa és kiskereskedő az uszorás. Nem az agrár a drágító, mondják, hanem a kiskereskedő, aki ha olcsón kap árut, olcsón is adja. Ez az akció arra vezetett, hogy a város polgárságának a tekintélyes részét úgy állították oda, mint uszorást.

Nem azt kívánjuk, hogy a drágaság kérdésében ne történjék semmi, hanem azt, hogy a kis existenciákat és városi jellegűket az agrárius meg a szocialista urak kedvéért ne tegyék tönkre. A lényeges javítás nem tőlünk, hanem az egészséges vámpolitikától függ. Nem szabad a kérdést úgy beállítani, hogy a közérdek a jogos magánérdekkel találkozzék. Így jogos magánérdekről nem is lehet egyáltalán beszélni. Hol van a közérdek, ha a cipész, nyomdász, mészáros, építő és más munkások drágábban dolgoznak? Hisz ezzel drágábbá válik a cipő, a hus, a lakás és minden egyéb. Nem szivtelen teória az, hogy kisemberek hulljanak el és Marx mester kívánsága szerint minél több áldozata hulljon bele a proletariatus ölelő karjába. Nekünk józan polgári intézkedéseket kell tenni és nem mindent kommunizálni. Csak a szocializmus szempontjából előnyös mindennek a kommunizálása, mert hiszen jobb hatósági szuszternek, péknek és gombkötőnek lenni, de ez nem polgári érdek. Csak ott kell kommunizálni, ahol monopóliummal, kartellel vagy uszorával állunk szemben. Az uszorást, ha kisember is, akkor is ki kell irtani. A kommunizálásnak csakis eddig a határáig hajlandó elmenni. A téglakartell hatósági téglagyárakkal, a közmunkáknál hatósági kőbányákkal kell ellensúlyozni a kizsákmányolást. Ezt azonban nem tettük még meg, de a kiskereskedőket máris üldözni akarjuk. Az élelmiszernagykereskedés terén nem tettünk még semmit. Ez volna az első intézkedés, amely a kiskereskedők ellen fordulna, holott ezek szintén a város védelmére szorulnak. Ha az állam az iparosoknak munkagépeket tud adni, miért ne adjunk mi alkalmat a kiskereskedőknek és a kisexistenciáknak arra, hogy kicsinyben is árusíthassanak limitált áron. Mert nem demagóg álláspont az, hogy nekünk meg kell védeni a kis existenciákat és nem szabad őket sem a feudálabszolutizmus, sem a proletariatusba kergetni. Ez a város tönkretételét jelentené. végül kijelenti, hogy teljesen megnyugszik a polgármester javaslatában és abban a reményben, hogy azzal a lakosság érdekeinek igazán használhatunk, azt teljes mértékben el is fogadja. A bizottság ezután Vaszilievits János alpolgármester elnöklésével a következő tíz tagot küldte ki a vegyes bizottságba: Ehrlich G. Gusztáv, Eulenburg Salamon dr., Feleki Béla dr., Glück Frigyes, Glücksthal Samu dr., Helldorfer Ferencz dr., Márkus Miksa, Plattány